

Köznevelési Kerekasztal Gyermek, tanulói életutak munkacsoport – Javaslato

NEMZETI
PEDAGÓGUS KAR

Dr. Zalay Szabolcs igazgató

Pécsi Leőwey Klára Gimnázium, NPK elnökségi tag

Vizsgált területek

Gyermek-, tanulói életutak
Pedagógusképzés, -továbbképzés
Esélyegyenlőség
Az óvoda világa
Tankötelezettség
Integráció, szegregáció
Tehetséggondozás
Mindennapos testnevelés
Diák érdekképviselő
Kollégiumok
Átjárhatóság
Végzettség nélküli iskolaelhagyás
Kimeneti szabályozás

Minőségi idő a köznevelés rendszerében

Optimalizálási javaslatok a gyermekek és a tanulók köznevelési rendszerben járt "életútja" vonatkozásában

- Folyamatvizsgálatra szerződünk.
- Elakadási pontokra megoldási javaslatok.
- Fő fókuszunk: a köznevelési rendszerben eltöltött idő.
- **Egyik fő alapvetésünk szerint a jelenlegi köznevelési rendszerben eltöltött idő nincs arányban a rendszerben szerzhető használható tudás mennyiségével és a maradandó személyiségfejlesztő élményekkel.**

Megoldási alternatívák

- **Az erőforrások jobb koncentrációja illetve elosztása.**
- **Paradigmaváltás** előmozdítása.
- Egy **XXI. századi magyar iskola** megvalósítása.
- Saját erőforrásokra építve, nem másolva egy idegen kultúrát sem, de egyúttal felhasználva a legjobb nemzetközi eredményeket, a **magyar leleményt** hasznosítva, **széleskörű konszenzusra** alapozva.
- Szorgalmazzuk a Kerekasztal további működtetését, a szakmai kiszélesítés és **egyeztetési mechanizmus** további finomítását.
- Mozgósítani kell a magyar pedagógustársadalomban **meglévő kreatív potenciált**.
- **Nagyobb bizalommal, kihelyezett erőforrásokkal és felelősséggel.**
- **Megindulhat a magyar iskola újjászületése. A tehetetlen idő helyett az élményteli minőségi időbe válthatunk át.**

Pedagógusképzés, -továbbképzés

- Kiegészítés a korábbi javaslatokhoz:
- Javasoljuk a magyar agykutatás tanulással kapcsolatos legfrissebb eredményeinek beépítését a képzési és továbbképzési curriculumokba, különös tekintettel Prof. Dr. Freund Tamás eredményeire, amelyek jelenleg a világ élvonalába tartoznak, s alapvetően új megközelítést támasztják alá a tanulási folyamatnak, **a komplex, szintetizáló élményteli tanulás** paradigmáját erősítve, szemben az „egycsatornás”, „biflázáson” alapuló információ bevitellel.

Esélyegyenlőség

Gyermekvédelem

- Megfigyeléseinket kiterjesztettük a társadalom minden szegmensére, hogy egyetlen gyermek se essen ki a látókörünkből.
- Ezért javasoljuk a következő időszakban a gyermekvédelem területének bevonását a Kerekasztal témái közé, hivatalból történő kapcsolatfelvételt a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság szakembereivel,
- Javaslatok megfogalmazását a munkacsoportban és a Kerekasztal előtt egyaránt, különös tekintettel a tehetséggondozásra, mint kitörési lehetőségre.

Esélyegyenlőség

Szakgimnáziumok

- A szakgimnáziumok tanulóit nem szabad kizárni a természettudományok egy vagy több területéről, illetve a művészeti képzésből sem.
- Fontos, hogy a közismereti tantárgyak tanítása során senki előtt ne zárjuk el az érettségihez és továbbtanuláshoz vezető út lehetőségét.
- Közös műveltség kell, mely kellő tájékozottságot ad.
- **Javaslat:** legalább a komplex természettudományos alapozó tárgyat minden közoktatásban résztvevőnek tanítani kell, amit kiegészíthet a szakmacsoportnak megfelelő szaktárgyi ismeretekkel (de ez utóbbi nem helyettesíti az alapozást.)

A) Tanodák helyzete

- A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű általános és középiskolás korú diákok felzárkóztatására létrehozott prevenciós programok, köztük a Tanoda Program is segíti a gyermekek és tanulók hátrányainak enyhítését.
- A tanodák fenntarthatósága az Európai Unió pályázatok között, illetve a pályázatok befejezését követően is biztosítandó.
- Célként fogalmaztuk meg a **„szabályozott, fenntartható rendszerben működő tanodák”** támogatásának biztosítását hazai forrásból.
- Fontosnak tartjuk a gyermekek megkezdett fejlesztésének folytatását, a tanulói életutak töretlenségét a hatékonyság növelése érdekében.
- Meglátásunk szerint a tanodák hasonlóképpen lennének támogathatók hazai forrásból, mint a 0-3 éves korúak számára létrehozott Biztos Kezdet Gyerekházak.

B) Tanodák helyzete

- A tanodák szakmai sztenderdje kidolgozott, kötelező együttműködései és szakmai felügyelete követelményként előírható.
- A tanodák működésének szakmai segítése a Türr István Képző és Kutató Intézet TÁMOP-3.3.13-13/1-2013-0001 azonosítószámú, „Eötvös József Program – Pedagógiai-szakmai szolgáltató intézet fejlesztése és Projektháló” című kiemelt projekt keretében kifejlesztett mérőeszközök és azok értékelése, valamint képzett tanodaszakértők segítségével biztosítható.
- **A Munkacsoport javaslatot tesz a működő Tanodák befogadására az ellátórendszerbe, továbbá a befogadott tanodák működésének fenntartásához évente pénzügyi források biztosítását normatív alapon.**

C) Tanodák helyzete

- **Jogalkotás:**
- Lehetséges jogszabályhelyek a tanodák nevesítésére:
- 1997. évi XXXI. törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 191/2008. (VII. 30.) Korm. rendelet, a támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.

A) Kollégiumok

- Az esélyteremtés lehetőségei a távollakóknak.
- Elhanyagolt terület. Infrastrukturálisan és presztízs oldalról egyaránt.
- Jelentős amortizáció. Alapvető kérdések: az épületek általános állaga, az épületek energiatakarékos üzemeltetése, a kollégiumi szálláshelyek kérdése (elavult matracok, ágybetétek legalább tízévenként), tisztálkodási blokkok jellemzői (fürdő, WC), az elvárható XXI. századi körülmény, a személyes biztonság eszközei, mivel a szülő ránk bízta gyermekét egy hétre, a személyi tulajdon védelmének kérdése, a lopások megelőzése érdekében, zárhatóság a szekrényeknél, ajtóknál.
- Étkezési problémák.
- Pályázati hátrányok.

B) Kollégiumok

- Az Arany János Kollégiumi - Szakiskolai Programban résztvevő intézmények számának növelése, a HH-s tanulók jelentkezési lehetőségének biztosítása, a szakiskolai célcsoportban tanulók eredményességének támogatása érdekében.
- Az Arany János Kollégiumi - Szakiskolai Programban végzett tanulók továbbtanulásának +2 évig történő támogatása, hogy érettségit tudjanak szerezni.
- A kollégiumok szakkollégiummá válását a jogszabály lehetővé teszi, ugyanakkor forrást nem biztosít hozzá. A szakkollégiumi tevékenység plusz feladatokkal jár (hétvégi programokat is kell biztosítani), jelenleg többen azért nem pályáznak a kollégiumok közül, mert nincs fedezete a plusz tevékenységek finanszírozásának.
- Az Arany János Tehetséggondozó Programban végzett és felsőfokú tanulmányokat megkezdők mentorálásának biztosítása a felsőoktatási intézményekben, valamint anyagi támogatásuk biztosítása (pl.: tanulmányok ideje alatt végig kollégiumi férőhely biztosítása, havi támogatási keretösszeg biztosítása, stb.)
- Az átjárhatóság biztosítása az Arany János Programok között.
- AJP – programiroda megerősítése, finanszírozás biztosítása

Az óvodák világa

- Munkaidő, képzés, infrastruktúra
- Speciális igények felismerése, korai fejlesztés, integráció
 - Szűrési standardok
 - „Különleges figyelmet igénylő család” fogalmának bevezetése.
- Tehetséggondozás
- Fejlettségmérés, óvoda-iskola átmenet

Minőségi személyiségfejlesztés

- A testnevelés, a művészeti nevelés és a tehetséggondozás ügyét komplexen vizsgáltuk eredeti célkitűzésünknek megfelelően.
- a jelenlegi köznevelési rendszer egyelőre nem tudja így figyelemmel kísérni és fejleszteni a gyereket
- Fizikai, lelki, szellemi, szociális fejlesztésre van szükség
- Fontos a TIE (teljeskörű intézményi egészségfejlesztés) rendszerének beindítása.
- Fontos feladata minden köznevelési intézménynek, ezért azt javasoljuk, hogy több figyelem jusson erre mind az Oktatási Hivatal, mind a fenntartók részéről.
- Javasoljuk továbbá a KIR adatbázisának bővítését: védőoltástól, a születési anamnézisen keresztül, speciális igény, stb., minden lényeges adat kerüljön felvezetésre.

A) Mindennapos testnevelés

- Az ülésen a szakpolitikai, jogi háttér és a megvalósítás előzményeinek áttekintése után a gyakorlati tapasztalatok értékelése történt meg.
- A mindennapos testneveléshez hasonlóan szintén a 2010-es kormányprogram célkitűzése alapján elindított Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt (NETFIT®) első tanévi adatai alapján a munkacsoport megállapította, hogy a mindennapos testnevelés bevezetése elodázhatatlan volt, és helyes szakpolitikai döntésnek bizonyult - mind pedagógiai, mind egészségfejlesztési szempontból.
- A magyar gyermekek, tanulók lesújtó fizikai fittségi állapota igazolja, hogy az iskolai testnevelés mindennapos jellege fontos vívmány, lényegi módosítása, megváltoztatása nem indokolt, ezért a minőség fejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt. Különösen igaz ez a középiskolákban, ahol a tanulók aerob állóképessége és túlsúlya rendkívül kedvezőtlen népegészségügyi folyamatokat vetít előre.

B) Mindennapos testnevelés

Javaslataink:

- A mindennapos testnevelés minőségének egyik kulcstényezője, hogy minden magyar iskolában megfelelő – a gyermek és tanulói létszámmal igazodó – mennyiségű és minőségű infrastruktúra és eszközpark álljon rendelkezésre.
- E feltétel megteremtésének első feltétele, hogy a bizonyíték alapú döntéshozatal és az ezt megvalósító beavatkozások, intervenciók megalapozása érdekében jöjjön létre egy dinamikus (mindig az aktuális állapotot szemléltető) iskolai sportinfrastruktúra-nyilvántartás, adatbázis, valamint meg kell, hogy történjen az adatbázist kezelő szervezet kijelölése.

C) Mindennapos testnevelés

- Ezzel párhuzamosan meg kell, hogy történjen az iskolai tornatermekre valamint sport- és szabadidőegységekre vonatkozó tervezési előírások (előszabvány) és szükség esetén a releváns építési jogszabályok mielőbbi felülvizsgálata annak érdekében, hogy mielőbb sor kerülhessen könnyűszerkezetű iskolai tornatermek építésére, valamint az iskolai sportpályák időszakos befedésére.
- Az adatbázisban rögzített adatok alapján és az új tervezési előírások mentén a gazdaság teljesítőképességéhez illeszkedően, előre tervezhető ütemben, lehetőség szerint központi költségvetési, európai uniós, és államháztartáson kívüli források (akár a látvány-csapatsportok társasági adókedvezményéhez kapcsolódóan) bevonásával mielőbb meg kell kezdeni és be kell fejezni a szükséges infrastruktúra-fejlesztéseket, és sporteszköz beszerzéseket.

D) Mindennapos testnevelés

- A munkacsoport javasolja, hogy a mindennapos testnevelés megszervezésének részletes szabályait a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet részletesebben, átfogóbban szabályozza, és lehetőség szerint az esetleges további részletszabályok – természetesen ide nem értve a kizárólagos törvényhozási tárgyköröket - is miniszteri rendelet szintjén kerüljenek megfogalmazásra a jövőben, biztosítva a szabályozás mindenkori rugalmasságát.
- A munkacsoport javasolja, hogy az iskolai sportkörben – mint egyéb foglalkozás keretében – végzett sportolás mellett jelenjen meg a kollégiumi foglalkozás keretében végzett sportolás lehetősége is, azzal, hogy ennek lehetőségét és tartalmát az iskola és a kollégium, diákotthon együttműködési megállapodás keretében rögzítse, mely tartalmazza, hogy a kollégium, diákotthon elfogadja az iskola pedagógiai programját, és annak szellemében valósítja meg a foglalkozásokat, valamint az iskola elfogadja a kollégium, diákotthon mindennapos testnevelés kiváltását célzó szakmai programját.

E) Mindennapos testnevelés

- A fentiek alapján a munkacsoport javasolja, hogy a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 27.§ (11) b) bekezdése a következők szerint módosuljon:
- „27.§ (11) Az iskola a nappali rendszerű iskolai oktatásban azokban az osztályokban, amelyekben közismereti oktatás is folyik, azokon a tanítási napokon, amelyeken közismereti vagy szakmai elméleti oktatás is folyik, megszervezi a mindennapos testnevelést legalább napi egy testnevelés óra keretében, amelyből legfeljebb heti két óra [...]
- b) iskolai sportkörben való, vagy kollégiumi foglalkozás keretében végzett sportolással”

F) Mindennapos testnevelés

- A munkacsoport javasolja, hogy amennyiben a nevelési-oktatási intézmény – továbbra is legfeljebb heti két óra erejéig – nem a nemzeti köznevelési törvény 27.§ (11) a) bekezdése szerinti műveltségterületi oktatással valósítja meg a mindennapos testnevelést,
- A köznevelésért felelős minisztérium ösztönözze a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 7. számú melléklete szerinti, az iskolai testnevelés területén alkalmazható – a miniszter által egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy egyes sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez készített – kerettantervek kidolgozását és alkalmazását a tanulócsoporthoz tartozók állandóságának biztosítása mellett, valamint

G) Mindennapos testnevelés

- Jogszály írja elő, hogy amennyiben a heti két óra kiváltását az iskola a nemzeti köznevelésről szóló törvény 27.§ (11) c) vagy d) bekezdése szerint valósítja meg, ehhez a sportszervezettel vagy egyesülettel együttműködési megállapodást kelljen kötnie, mely kifejezetten tartalmazza, hogy
- a sportszervezet, vagy egyesület elfogadja az iskola pedagógiai programját, és annak szellemében valósítja meg a foglalkozásokat, valamint
- az iskola elfogadja a sportszervezet vagy egyesület mindennapos testnevelés kiváltását célzó szakmai programját.

H) Mindennapos testnevelés

- A fentiek alapján a munkacsoport javasolja, hogy a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 27.§-a egészüljön ki egy (11c) bekezdéssel a következők szerint:
- (11c) A (11) b) bekezdése szerinti, kollégiumi foglalkozás keretei között végzett sportolás esetében, valamint a (11) c) és d) bekezdése szerinti esetekben a nevelési-oktatási intézmény és a sportszervezet, egyesület, illetve a nevelési-oktatási intézmény és a kollégium, diákotthon – együttműködési megállapodást köt.

I) Mindennapos testnevelés

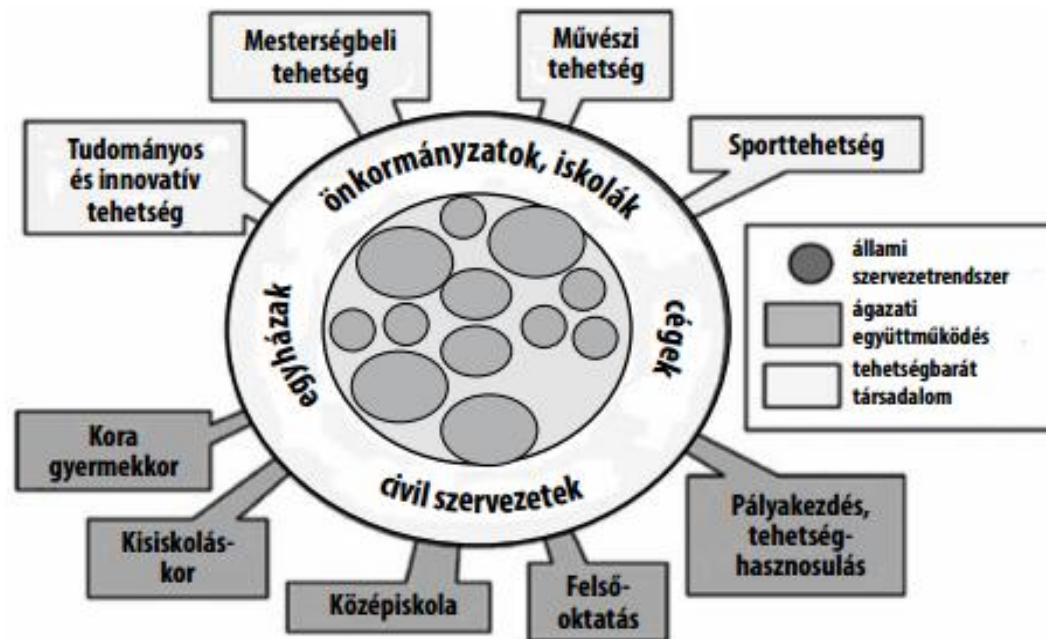
- A munkacsoport a fenntarthatóság szempontjait különösen figyelembe véve javasolja, hogy – különösen – a tanító és testnevelő tanárképzésben, valamint a pedagógus-továbbképzésben történjenek meg a releváns fejlesztések annak érdekében, hogy a hallgatók és a gyakorló, testnevelést tanító pedagógusok a Nemzeti alaptantervben, a kerettantervekben, a köznevelési törvényben és más jogszabályokban - a gyermekek, fiatalok mai egészségi állapotához illeszkedően, vagyis korunk népegészségügyi igényeinek megfelelően - meghatározott tartalmi keretetek oktatására felkészüljenek - és így a minőségi mindennapos testnevelés a gyakorlatban is megvalósulhasson, a várt egészséghatások a valóságban is megjelenjenek.

J) Mindennapos testnevelés

- A fentiek alapján a munkacsoport javasolja, hogy – mivel a fenti intézkedések és beavatkozások mindegyikének részletes tartalmára a Magyar Diáksport Szövetség által készített T.E.S.I 2020 c. szakpolitikai stratégia tervezete javaslatot tesz – kerüljön sor annak mielőbbi közigazgatási egyeztetésére, társadalmi véleményezésre bocsátására, és Kormány általi mielőbbi elfogadására a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet szabályai szerint.

A) Tehetséggondozás

- A tehetséggondozás ügye stratégiai kérdés. A nemzeti erőforrás tartalékok mozgósításának és a pedagógiai paradigmaváltásnak egyaránt fontos színtere. Szaktekintélyeket vontunk be a munkába.

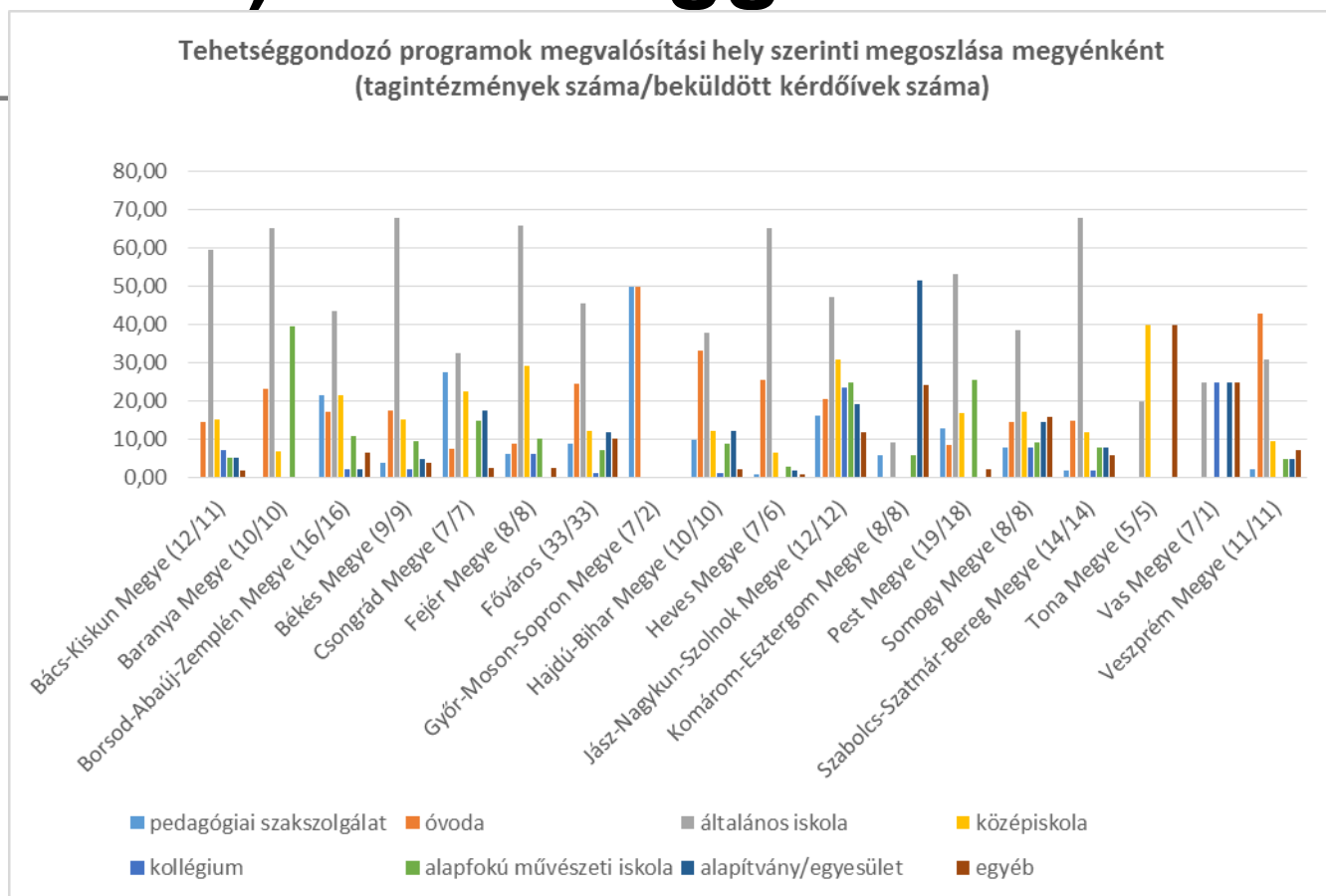

A Nemzeti Tehetségprogram erőforrástérképe

B) Tehetséggondozás

- Magas szintű jogszabályi háttér biztosítja az erőforrásokat központi szinten.
- A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli ki, amelyet a Nemzeti Tehetség Alap támogat. A Nemzeti Tehetség Program és Alap az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt, jogszabályban foglaltak szerint működik.
- A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről fontos feladatot ad a szakszolgálatoknak a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók ellátásával kapcsolatban.
- Kértük a szakszolgálatokat, bocsássanak adatokat a rendelkezésünkre, hogy ez alapján tudjunk javaslatokat megfogalmazni. Ez megtörtént.

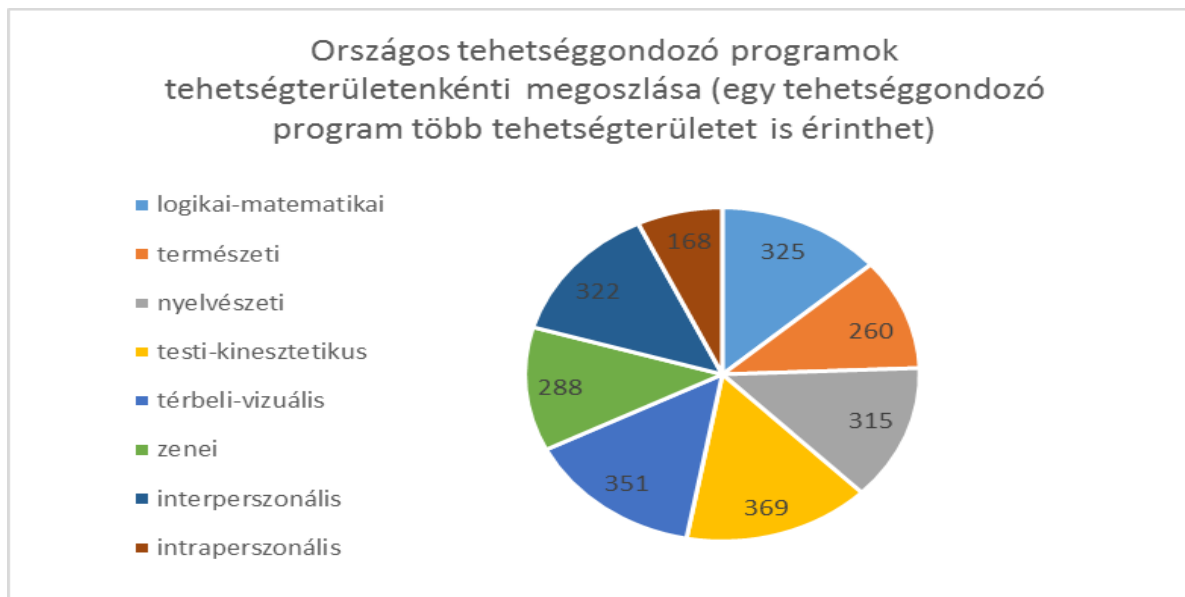
C) Tehetség gondozás

A pedagógiai szakszolgálatok látókörében levő tehesség gondozó programok megvalósítási hely szerinti megoszlása

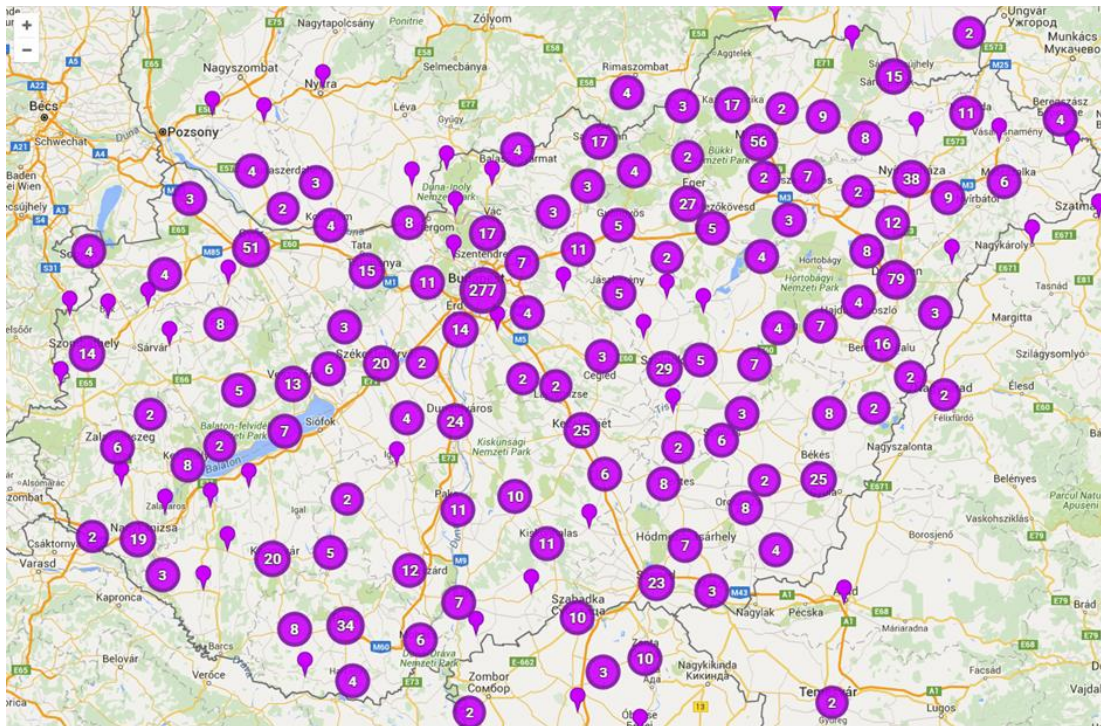
D) Tehetséggondozás

- 18 megyei intézmény szolgáltatott adatot. A kérdőívet kitöltő pedagógiai szakszolgálatok látókörében levő 1294 program közel fele (688) általános iskola, 245 óvoda, 193 középiskolákban, 134 alapfokú művészeti iskola, 114 valamilyen civil szervezet, 88 pedagógiai szakszolgálat, 47 kollégium és 81 egyéb intézmény/szervezet gondozásában valósul meg. A 1294 programból van olyan, ami több intézményben is megvalósul.

E) Tehetséggondozás

A kitöltő tagintézmények közül 54 fejtette ki szövegesen a véleményét. Tapasztalataik alapján elmondható, hogy tehetséggondozó tevékenységek eloszlása az ország területén mind a pedagógiai szakszolgálatoknál, mind a nevelési-oktatási intézményekben egyenetlen.

F) Tehetséggondozás

Problémák

- A tehetséggondozó programok eloszlása országosan nagy mértékben egyenlőtlen.
- Gyakran a tehetséggondozó tevékenységek egymástól elszigetelten működnek, nincs átjárás köztük.
- Jelentős a tehetségprogramok száma, melyek finanszírozása pályázati keretből történik (pl. Nemzeti Tehetség Program). Ez azonban időleges, a folytatás nem kiszámítható, ami nehezíti a tehetséggondozás tervezett, rendszerszintű kiépítését.
- A kiemelten tehetséges gyermekek különleges bánásmódot igényelnek. Egyéni útkeresésük során gyakran küzdenek beilleszkedési problémákkal, melyeket a köznevelési rendszer nehezen tud kezelni.
- Csak kevés helyen megoldott a sajátos nevelési igényű gyermekek komplex tehetséggondozása.

G) Tehetséggondozás

Javaslatok

- Tehetséggondozó tevékenységek országos feltérképezése, erre alapozva a programok rendszerszintű összehangolása. Országos adatbázis létrehozása.
- A tehetséggondozás egységes protokolljának kidolgozása, mely illeszkedik a már érvényben levő pedagógiai szakszolgálati „Kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása” szakmai protokolljához.
- A pedagógiai szakszolgálatoknak fontos szerepe lehet a különböző háttérű egyéb különlegesség és tehetséggondozás összehangolásában, a tehetségpedagógia korszerű módszereinek megismerésében, valamint a tehetséggondozó tevékenységek rendszer szintű koordinációjában. Ehhez azonban szükség van kapacitásnövelésre a jogszabályban előírt álláshelyek biztosításával.

H) Tehetséggondozás

- Szükséges lenne a köznevelés intézményeiben (óvodák, iskolák) a tehetséggondozás módszertani kultúrájának gazdagítása, fejlesztése. A hagyományos tevékenységi formák (pl. szakkörök, versenyfelkészítések) mellett az egyes tehetségterületeken olyan tevékenységek szervezésének, megvalósításának lenne jelentősége, amelyek a minél sokszínűbb tájékozódásra, aktivitásokra, ismeretszerzésre, a képességek fejlesztésére nyújtanának lehetőséget.
- Nagyobb hangsúlyt lehetne adni a komplex tehetségfejlesztés lehetőségeinek, gyakorlatának.
- Fontos lenne a kettős/többszörös különlegességű tehetségek fejlesztésére nagyobb figyelmet fordítani, az egyéni életutak során az erősségekre fókuszáló tevékenységek segítséget nyújthatnak a zavarok okozta hátrányok leküzdéséhez, erősíthetik a gyermekek, tanulók önbizalmát, a megélt sikerek, az elért eredmények harmonikus fejlődést biztosíthatnak számukra.

I) Tehetséggondozás

- A tehetséggondozásra szánt pénzeket közvetlenül az iskolákhoz és programokhoz kellene rendelni, és a kontroll nem elsősorban a teljesítményre, hanem inkább a tevékenységre irányuló kellene legyen. Ennek mutatói: a tehetségprogramokban résztvevő gyerekek aránya és tevékenysége, valamint az intézménnyel együttműködő partnerekkel való kapcsolatok intenzitása, vagyis az ellátás hálózatossága.
- A sokféleségnek értéként való elfogadása, mint szemlélet mellett az ehhez kapcsolódó módszertani sokféleség támogatása és a pedagógusoknak erre való felkészítése a cél.
- A tehetséggondozó programoknak is inkluzívnak kell lenni, vagyis nem külön programok és előnyök kellene a valamilyen okból hátrányos helyzetben lévők számára, hanem a tehetséggondozásnak is akadálymentesen kell működnie.

J) Tehetséggondozás

Modern elvárások az iskolával és a tehetséggondozással szemben

- Nem a tananyag szabja meg a tanulást, hanem a diákok egyéni, életkori és érdeklődésbeli sajátosságai alakítják a tananyagot, amely a fejlődésüket optimálisan tudja támogatni.
- A szellemi fejlődés a társas és önálló tevékenységre épül. A szakember is partnerként van jelen, aki nem a tudás átadója, hanem a fejlődés szervezője.
- Az infokommunikációs technika szerves része az életnek, így a tanulásnak és fejlődésnek is.
- A kiemelkedő szellemi teljesítmények eléréséhez szükséges végrehajtó funkciók, a kreatív gondolkodást is magába foglaló kritikai gondolkodás és a társas készségek fejlesztése a fő cél.
- A nem intellektuálisnak tartott területek intelligencianövelő hatásának kihasználása előtérbe kerül, így a mozgás, művészetek, stratégiai játékok és egyéb kulturális tevékenységek a fejlődés alapvető eszközeivé válnak.

Köznevelési Kerekasztal

„Egynek minden nehéz,
soknak semmi sem lehetetlen.”

Gróf Széchenyi István

www.nemzetipedkar.hu

**Köszönöm a
megtisztelő
figyelmet!**

